

Spis treści

PRZEDMOWA	9
OD AUTORA	10
I. WSTĘP	11
II. BUDOWA GEOLOGICZNA ORAZ RZEŻBA KRAKOWA	14
1. Pradolina Wisły	14
A. Stożek Prądnika (terasa średnia)	16
B. Terasa powodziowa	18
2. Elementy wyżynne Krakowa	19
Przypisy	20
III. MORFOLOGIA TERASY ŚREDNIEJ (ŚRÓDMIEŚCIE KRAKOWA W OBREBIE PLANT) W POWIĄZANIU Z ELEMENTAMI OSADNIC- TWA	22
1. Stan badań a ostatnie wyniki	22
2. Ogólna charakterystyka terasy średniej	33
3. Okół (II strefa osadnicza)	35
4. Środkowy i północny obszar Śródmieścia (III strefa osadnicza)	38
5. Podsumowanie	40
Przypisy	42
IV. UWAGI NA TEMAT WCZESNOŚREDNIOWIECZNEGO WAWELU — I STREFA OSADNICZA	44
1. Morfologia wzgórza oraz ogólna charakterystyka osadnictwa	44
2. Monumentalne budowle kamienne Wawelu	46
A. Przedromańskie budowle monumentalne Wawelu	48
B. Romańskie budowle monumentalne Wawelu	50
Przypisy	53
V. OSADNICTWO OKOŁU — II STREFA OSADNICZA	57
1. Najstarszy — archaiczny horyzont Okołu (przed IX ewent. przed poł. IX w.)	57
2. Starszy horyzont Okołu (poł. IX—pocz. XI w.)	59
A. Ogólna charakterystyka elementów osadnictwa	59

B. Elementy zabudowy: obiekty	66
3. Młodszy horyzont Okołu (pocz. XI—2 poł. XIII w.)	79
A. Ogólna charakterystyka elementów osadnictwa	79
B. Elementy zabudowy: obiekty	82
C. Zabudowa monumentalna — kościoły	93
4. Gęstość zabudowy i trwałość przestrzeni budowlanej	109
5. Umocnienia Okołu	110
A. Przebieg i usytuowanie	110
B. Konstrukcje umocnień	115
6. Rozplanowanie wewnętrzne osady i uwagi końcowe	130
Przypisy	141

VI. OSADNICTWO NA PÓŁNOC OD OKOŁU — III STREFA OSADNICZA 150

1. Rejon przyokolski wraz z kościołem św. Wojciecha	150
A. Starszy horyzont (do poł. XI w.)	150
B. Młodszy horyzont (ok. poł. XI—2 poł. XIII w.)	156
C. Zabudowa monumentalna	169
2. Rejon Gródka	203
3. Rejon kościoła św. Jana	208
4. Rejon kościoła św. Szczepana	213
5. Rejon kościoła św. Krzyża	215
6. Rejon późniejszego Arsenału i Murów Floriańskich	217
7. Południowo-zachodnia część III strefy	218
8. Uwagi końcowe	219
Przypisy	220

VII. DALSZE CZĘŚCI MIASTA — IV STREFA OSADNICZA 229

1. Kleparz	229
2. Wesola	231
3. Garbary	233
4. Kazimierz	234
A. Skalka i najbliższe rejony	234
B. Wschodnia część Kazimierza	240
C. Uwagi końcowe	243
5. Stradom	244
6. Nowy Świat	245
7. Zwierzyniec	246
A. Wschodnia część	246
B. Kościół Salwatora i rejon klasztoru Norbertanek	247
8. Podgórze	259
9. Dębniki	262
10. Zakrzówek	262
11. Ludwinów	265
12. Uwagi końcowe	266
Przypisy	268

VIII. SIEĆ DROŻNA I ZAGADNIENIE TARGU KRAKOWSKIEGO 274

Przypisy	277
--------------------	-----

IX. PODSTAWY CHRONOLOGICZNE — CERAMIKA KRAKOWSKA . . . 279

1. Wstęp	279
2. Surowiec	288
A. Grupy surowca ceramiki krakowskiej	289
B. Analogie i wnioski	306
3. Technika wykonania	310
4. Formy naczyń	316
5. Formy brzegów	356
6. Ornament	360
7. Polewa	364
8. Zakończenie	367
Przypisy	368

X. UWAGI KOŃCOWE 377

Wykaz źródeł	380
Wykaz cytowanej literatury	381—391
Summary	392—403

W tym miejscu należy zaznaczyć, że w niniejszym dziele dr K. Radwański nie tylko przedstawił wyniki swoich badań, ale także w sposób jasny i zrozumiały przedstawił nam historię Krakowa przedlokacyjnego. Jest to, trzeba dodać, ujęcie przywracające niejako rangę Krakowowi jako ważnemu ośrodkowi życia społeczno-gospodarczego oraz politycznego tak w dobie państwa Wiślan jak w początkowych dziejach państwa polskiego. Jest to niesłychanie istotne, gdyż nierzadko próbowało się w nauce przyćmić jego pozycję w okresie państwa Wiślan na rzecz Wisłicy. Dalej bardzo ważne są nowe ustalenia odnośnie przestrzennego rozwoju Krakowa przedlokacyjnego, chronologii zmian w sferze osadniczej, wsparte o zdobycze geologii. Do istotnych wreszcie osiągnięć należy zaliczyć nowe ujęcie problematyki rozwoju kultury w tym mieście. Wypada wreszcie podkreślić, że tezy swe wypiera autor na dobrej znajomości źródeł z innych terenów oraz odpowiedniej literatury przedmiotu.

Podniesione wyżej w wielkim skrócie walory dzieła dr K. Radwańskiego, do których dorzucić wypada nie na ostatnim miejscu, nowatorstwo ujęcia — dowodzą pożytku jaki praca przyniesie z chwilą udostępnienia jej drukiem. Opublikowanie jej przyczyni się nie tylko do pogłębienia znajomości dziejów Krakowa, lecz będzie bodźcem do podejmowania dalszych prac zmierzających do wyjaśnienia kwestii, których nie dało się dotąd, z uwagi na luki źródłowe, rozwiązać.

Witold Hensel

Członek rzeczywisty PAN

Dyrektor Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN

Warszawa, 31 III 1974.